N° 5

R. le 2-6-53

-Kambujasuriya-

INDOCHINE FRANÇAISE
RÉGIE DU DÉPÔT LÉGAL

កម្ពុជសុរិយា

ទស្សនាវដ្ដី ផ្សាយដំណឹងខាងសាសនា នឹងអក្សរសាស្ត្រ

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ
INSTITUT BOUDDHIQUE

Mai. N° 5

ឆ្នាំទី ២៥ ខែឧសភា លេខ ៥

ព.ស. ២៤៩៦ – គ.ស. ១៩៥៣

កម្ពុជសុរិយា

ទស្សនាវដ្ដី ផ្សាយដំណឹងខាងសាសនា និងអក្សរសាស្ត្រ

បោះពុម្ពផ្សាយអំពីពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

ផ្នែកសាសនា　　　　បញ្ជីរឿង　　　　ទំព័រ

— ទុល្លភបុគ្គល ២ ពួក .... ព្រះមហា ប៉ាន់ - ផុន ៣២៣
— កឋិនកថា (តមក) .... ព្រះមហាឧត្តមវិជ្ជា កែ - អៀន .. ៣៣០
— មតិកនៃពួកពុទ្ធបរិស័ទ .... លោក ប៊ូ - ប៊ូ ៣៣៧

ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ

— ការបណ្ដុះនិស្ស័យ (តមក) .... ព្រះមហាឧត្តមវិជ្ជា ប៉ុង - ប៉ម ... ៣៤៤
— រឿងសាមកុក (តមក) .... ឧកញ៉ា នូ - កន ៣៥១
— រឿងអាវ័ក្សថ្លែងរឿងម្ដៃប្រាំ (តមក) ... លោក វ៉ាយ - ប៊ុក ៣៦២
— រឿងស្លាប់ព្រោះជាតិ (តមក) .... លោក គង់ — លឹម ៣៦៩
— រឿងប៉ូលនិងវីរ៍ស៊ីនី (តមក) .... លោក ផេង - ជ្រីវ ៣៧៨
— សកម្មភាពនៃក្រុមជំនុំទំនៀមទម្លាប់ខ្មែរ .. ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ៣៨៤

កំណត់នឹងប្រវត្តិការណ៍

— សុន្ទរកថាបណ្ឌិតម៉ាល៉ាល៉ាសេកេរៈថ្លែងក្នុង
សមាជសាកលលើកទី ២ នៃពុទ្ធសាសនា (តមក) ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ... ៣៩២
— បញ្ជីរាយនាមចៅអធិការដែលតាំងថ្មី (តមក) ក្រសួងធម្មការ ៣៩៩

មួយឆ្នាំមាន ១២ សៀវភៅ — ដំឡៃជាវ ១៩២រ. ០១

ធុល្លកបុគ្គលពីរពួក

ព្រះមហា ប៉ាង់-ជុន វត្តលង្កា ក្រុងភ្នំពេញ

ទេសនាផ្សាយវិទ្យុឃោសនសព្ទនៃប្រទេសកម្ពុជា កាលពីថ្ងៃ ១៤ កើត ខែបុស្ស ឆ្នាំជូតសំរិទ្ធិស័ក

ព.ស. ២៤៩១ (១៤-១-៤៨)

នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស

រតនត្តយំ វន្ទាមិ

សូមថ្វាយបង្គំនូវប្រជុំបីនៃព្រះរតនៈ គឺព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ នឹងព្រះសង្ឃ ដោយសេចក្តីគោរព ។

បន្ទាប់អំពីនមស្សការដែលជាសេចក្តីទីនេះទៅ អាត្មាភាពសូមសំដែងធម្មទេសនា តាមសមគួរដល់កាលវេលា ។

ភោ សាធវេ បពិត្រសាធុសប្បុរសទាំងឡាយ ! ក្នុងឱកាសនេះ អាត្មាភាពសូមសំដែងអំពីបុគ្គលកម្រមានក្នុងលោក ។ ពិតមែនតែក្នុងសកលលោកមានមនុស្សច្រើនរាប់ដោយរយលាន ប៉ុន្តែបើនិយាយឲ្យឃើញច្បាស់តាមតម្រាស់នៃព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធថា បុគ្គលពីរពួក កម្រមាននៅក្នុងលោក ។

បុគ្គលកម្រពីរពួកនោះគឺ បុព្វការី ១, កតញ្ញូកតវេទី ១ ។ បុគ្គលណាបានទំនុកបម្រុងផ្គងផ្តើមគេមុន នាំឲ្យគេបានលូតលាស់ដុះដាលឲ្យបានសេចក្តីសុខ បុគ្គលនោះឈ្មោះថា បុព្វការី ។ បុគ្គលណាបានទទួល

សេចក្ដីទំនុកបម្រុងនោះ ហើយដឹងគុណមិនភ្លេច តែងនឹករឭកឃើញរឿយ ៗ បានតបឧបការគុណវិញ បុគ្គលនោះឈ្មោះថា កតញ្ញូកតវេទី ។ បើនិយាយដោយសាធារណៈ តាមតែបុគ្គលណាក៏ដោយដែលបានទំនុកបម្រុងគេ បុគ្គលនោះឈ្មោះថា បុព្វការី; អ្នកដែលដឹងគុណហើយបានតបស្នងសងគុណវិញ ចំពោះតើយព្រងើយ ហៅថា កតញ្ញូកតវេទី ។

ប៉ុន្តែបើនិយាយតាមលំនាំ ដែលតែងតែមាននោះ គឺ :-

មាតាបិតា ជាបុព្វការីរបស់កូនប្រុសកូនស្រី ព្រោះជាអ្នកបីបាច់ចិញ្ចឹមថែរក្សា ទំនុកបម្រុងផ្ទុងផ្ដើមកូនប្រុសកូនស្រី, កូនប្រុសកូនស្រីណាដឹងគុណហើយ បានតបឧបការគុណចំពោះមាតាបិតា កូនប្រុសស្រីនោះឈ្មោះថា កតញ្ញូកតវេទី ។

ព្រះសម្ពុទ្ធ ជាសាស្ដាចារ្យនៃយើង បានប្រកាសពាក្យប្រៀនប្រដៅដ៏ល្អបរិសុទ្ធ ប៉ុដែលបានតែងតាំងគម្ពីរក្បួនច្បាប់ដ៏ត្រឹមត្រូវព្រាប់ប្រយោជន៍ពិត ៗ ទុកឲ្យយើងខាងក្រោយកាន់តាមៗ មក អ្នកដែលជឿស្ដាប់តាម បានរៀនសូត្រព្រះបរិយត្តិ កាន់តាមទៅក៏កើតផលប្រយោជន៍ បានជួបប្រទះសេចក្ដីសុខសេចក្ដីចំរើន តាមជាន់តាមថ្នាក់ ដោយសាសនាបុគ្គលគម្ពីរក្បួនច្បាប់ដ៏ល្អបរិសុទ្ធត្រឹមត្រូវសក្ដិសិទ្ធិនោះ ហើយជាអ្នកដឹងគុណបានតបឧបការគុណវិញ អ្នកនោះឈ្មោះថា កតញ្ញូកតវេទី ។

គ្រូអាចារ្យ ជាបុព្វការីរបស់សិស្ស ព្រោះជាអ្នកបង្ហាត់បង្រៀនឲ្យមានចំណេះវិជ្ជា, សិស្សដែលដឹងគុណហើយ បានតបឧបការគុណគ្រូអាចារ្យវិញ ហៅថា កតញ្ញូកតវេទី ។

ព្រះមហាក្សត្រ ជាបុព្វការី របស់ប្រជាជនក្នុងព្រះរាជអាណាចក្ររបស់ព្រះអង្គ, ប្រជាជនជាអ្នកមានស្មារតីគោរពព្រះរាជារបស់ខ្លួន ដោយយល់ជាក់ថា: ខ្លួនបានសេចក្តីសុខចំរើន ដោយសារការគ្រប់គ្រងផែនដី ដែលមានព្រះមហាក្សត្រជាប្រមុខ កំពេញចិត្តព្រមប្រព្រឹត្តតាមគន្លងច្បាប់សម្រាប់ផែនដី ប្រជាជននោះឈ្មោះថា កតញ្ញូកតវេទី ។

មាតាបិតា និង បុត្រធីតា

ក្នុងសកលលោកហាក់បីតែចំនួនមនុស្សដែលមានមាតាបិតា និងកូនប្រុស-ស្រីច្រើនជាអនេក មិនមែនក្រទេ ព្រោះមនុស្សក្នុងលោកដែលកើតតៗ គ្នាមកនោះមានច្រើនណាស់ តែដែលកម្រមាននោះគឺមិនសូវមានមាតាបិតា ដែលទំនុកបំរុងសង្គ្រោះបុត្រធីតាឲ្យបានត្រឹមត្រូវតាមបែបបទ ច្រើនតែសេសៗ ខ្លះៗ ត្រូវត្រង់ណេះ ខុសត្រង់ណោះ មិនសព្វគ្រប់ ព្រោះហេតុនោះបានជាថាកម្រមានក្នុងលោក ។

ឯបែបបទដែលមាតាបិតាត្រូវទំនុកបំរុងបុត្រធីតានោះមាន៤យ៉ាងគឺ:

១.– ចិញ្ចឹមបីបាច់ថែរក្សា ដោយមិនទំរើសកូនឲ្យធំចិត្ត, ឲ្យឡើងតាន

កាលណាបើឃើញកូនធ្វើអំពើអាក្រក់ប្រញាប់ប្រញាល់រៀសវាង ហាមឃាត់ការពារកាំង មិនធ្វេសប្រហែសបណ្តែតបណ្តោយ ប្រាប់ប្រដៅឱ្យស្គាល់ទោសទុច្ចរិត ឱ្យកូនខ្លាចរអាកង៍ចាលរួញគំនិតលែងធ្វើអំពើអាក្រក់តទៅទៀត ។

២.– ប្រៀនប្រដៅឱ្យកូនរៀនកាន់សុចរិតប្រព្រឹត្តល្អតាមគន្លងធម៌ ប្រាប់ពន្យល់អំពីផលសុចរិតឱ្យច្បាស់លាស់ឱ្យកូនជឿស្តាប់ ស៊ប់គំនិតពេញចិត្តស្រឡាញ់ផ្លូវល្អ; បង្ហាត់ឱ្យស៊ប់ស៊ាំក្នុងផ្លូវសុចរិតតាំងតែពីតូចមក ។

៣. ប្រដៅកូនឱ្យថ្នឹកក្នុងការបេះដងគឺ: បង្ហាត់កូនឱ្យរៀនកាប់, រៀនគិត, រៀនបូក. រៀនចែក, រៀនសង់, រៀនកល់, រៀនថ្វឹង, រៀនកស់, រៀនគ្នេរ, រៀនស្ទូងស្ទានការជាដើម ឱ្យថ្នឹកតាំងពីតូចមក មិនបណ្តែតបណ្តោយឱ្យកូនឆាស់តាំងគំនិតប្រាជ្ញាក្នុងការបេះដង លុះដល់កូនមានអាយុចំរើនធំល្មមឱ្យរៀនចំណេះវិជ្ជាហើយ បានទំនុកបំរុងកូនឱ្យរៀនសិល្បសាស្ត្រនឹងចំណេះវិជ្ជាផ្សេងៗ តាមសមគួរដល់កាលៈទេសៈ នឹងសម័យនិយម មិនបណ្តែតបណ្តោយឱ្យល្ងង់ខ្លៅ; ឱ្យកូនប្រុស-ស្រី រៀនអក្សរឱ្យចេះជាមុន រួចសឹមឱ្យរៀនចំណេះវិជ្ជាផ្សេងៗ តទៅទៀត ។

៤.– ត្រូវរៀបចំឱ្យមានផ្ទះសំបែងសមគួរដល់ពូជពង្សជាតិត្រកូលនឹងទ្រព្យធនជាដើម ត្រូវប្រុងប្រយ័ត្នកំចាត់ការរៀបចំឱ្យហួសហេតុ

ហួសទំនង ប្រយ័ត្នកុំឲ្យដាច់ទ្រព្យធន ដល់ថ្នាក់លក់កេរ្តិ៍ បញ្ចាំកេរ្តិ៍ ឬជំពាក់បំណុលគេរុំរោះ ត្រាំត្រែងយូរទៅ ត្រូវរៀបចំកូនឲ្យល្មមសមគួរ ដល់ការគួរកុំឲ្យហួសទំនង ។

៤.— គិតវែលកបំណាយទ្រព្យសម្បត្តិឲ្យរៀនចំណេះវិជ្ជា, ត្រូវទិញគ្រឿងប្រដាប់ឲ្យកូនគ្រប់តែងខ្លួនខ្លះ , ឲ្យកូនមានសំលៀកបំពាក់គ្រាន់បើ មិនកំណាញ់ស្វិតស្វាញ ហួសប្រមាណ, កុំវេលាចែកទ្រព្យសម្បត្តិឲ្យ ត្រូវចែកឲ្យហើយ ឲ្យត្រឹមត្រូវតាមលក្ខណៈច្បាប់ កុំទុកឱកាសឲ្យកូនឈ្លោះប្រកែកគ្នាទៅថ្ងៃមុខ ។

បែបបទដែលកូនប្រុស-ស្រីត្រូវគោរពបូជាមាតាបិតាមាន ៤ យ៉ាងគឺ:

១.— ថ្នាក់ថ្នមបីបមចិញ្ចឹមរក្សាមាតាបិតាឲ្យពេញលេញ ឲ្យដូចកាលមាតាបិតាចិញ្ចឹមរក្សាខ្លួន បើបានលើសជាងនោះរឹងរឹតតែប្រសើរណាស់ ។

២.— ធ្វើការងារជំនួសមាតាបិតា មិនគោះគើយសោះអង្គើយបណ្តែតបណ្តោយ ឲ្យមាតាបិតានឿយហត់ដកបង្ហល់ចាស់ជរា ទោះបីខ្លួនមានស្វាមីភរិយា បែកមុខការរបរឃ្លាតចេញពីមាតាបិតាទៅហើយ ក៏ត្រូវតែជួយធ្វើកិច្ចការងារ តាមកាលវេលាម្តងៗ ដែលទំនេរទានពុំបាន ។

៣.— តាំងវង្សត្រកូលរបស់មាតាបិតា មិនធ្វើឲ្យអ្នកមានគុណកើតទុក្ខព្រួយចិត្តព្រោះខ្លួន ។

៨. គោរពប្រណិប័តន៍ ឲ្យល្មមមាតាបិតាពេញចិត្តឲ្យទ្រព្យសម្បត្តិ កេរ្តិ៍សម្បាច់, ប្រយ័ត្នរក្សាទ្រព្យកេរ្តិ៍តាករដំណែលដែលមាតាបិតាចែកឲ្យ មិនបំផ្លិចបំផ្លាញឲ្យខូចខាតខ្ជាយវិនាសអន្តរាយបាត់បង់អសារឥតការ ។

៩. លុះផុតអំពីមាតាបិតាទៅ ត្រូវលើកសព សក្ការ ដោយគោរព យ៉ាងខ្ពង់ខ្ពស់ ធ្វើទក្ខិណានុប្បទានឧទ្ទិសផលផ្ញើទៅរឿយៗ ។

មាតាបិតានឹងកូនប្រុស-ស្រីដែលបានបំពេញកិច្ចរបស់ខ្លួនតាមបែបបទ ដូចបានថ្លែងមកខាងលើនេះ ទើបចាត់ជាបុត្តការី កតញ្ញូកតវេទី ពេញទំត្រឹមត្រូវ ។

ព្រះសម្ពុទ្ធ និង ពុទ្ធសាសនិកជន

ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាមនុស្សអស្ចារ្យដែលហៅថា "អច្ឆរិយមនុស្ស, ឬអស្ចារ្យមនុស្ស" ។ ព្រះអង្គមិនមែនមានគ្រប់កាលសម័យទេ យូរៗ ទើបមានម្តង ព្រោះហេតុនោះបានជាកម្រមានក្នុងលោក ។ ព្រះសម្ពុទ្ធដែលជាគ្រូដើមរបស់យើង ទ្រង់មានព្រះទ័យពេញប្រៀបដោយសេចក្តីករុណិតកាស្រូវ ទ្រង់ឲ្យសត្វលោករួចរំដោះចាកទុក្ខ, កាលព្រះអង្គជិតចូលព្រះបរមនិព្វានទ្រង់ទំប្រឹងទៀតប្រទានទុកផ្តាំថា "អ្នកទាំងឡាយចូរកុំប្រហែសធ្វេស" ។ ដោយហេតុនេះ យើងជាពុទ្ធបរិស័ទ គួរប្រតិបត្តិកាន់តាមលំអានធម៌វិន័យ ពុទ្ធសាសនាដែលជាផ្លូវនាំយើងឲ្យបានជួបប្រទះសេចក្តីសុខព្រមទាំងសេចក្តីចំរុងចំរើន យើងនឹងបានឈ្មោះថា កតញ្ញូកតវេទី ចំពោះព្រះអង្គ ។

គ្រូអាចារ្យ និង សិស្ស

កុំបាច់និយាយដល់គ្រូអាចារ្យដែលបង្ហាត់បង្រៀនប្រដៅចំណេះវិជ្ជាគ្រប់យ៉ាងពិតៗ សូម្បីតែលោកណាដែលគ្រាន់តែប្រៀនប្រដៅកូនសិស្ស ឬប្រៀនប្រដៅចំពោះធម៌និងច្បាប់ត្រឹមត្រូវ ស័ក្តិសិទ្ធិពិតប្រាកដ ដែលជាពាក្យមានប្រយោជន៍ គួររៀនគួរស្តាប់ យើងបានស្តាប់ពាក្យនោះចាំបានហើយយកមកប្រតិបត្តិតាមទៅកើតសេចក្តីសុខចំរើន លោកអ្នកនោះឈ្មោះថា បុព្វការីរបស់យើងដែរ, យើងត្រូវដឹងគុណ ហើយតបគុណកុំភ្លេចឲ្យសោះ យើងទើបឈ្មោះថាកតញ្ញូកតវេទី ។

ព្រះមហាក្សត្រ និង ប្រជាជន

ព្រះមហាក្សត្រដែលទ្រង់គ្រប់គ្រងប្រទេសនីមួយៗ ព្រះអង្គជាសម្មតិទេព "ទេវតាដោយសន្មត" ទ្រង់ព្រះនាមថា ព្រះរាជា ព្រោះទ្រង់ប្រកបដោយការសង្គ្រោះប្រជាជនដោយសង្គហធម៌ ៤ យ៉ាង គឺ:

១.- ប្រទានទេយ្យវត្ថុឲ្យ

២.- មានព្រះវាចាគួរចង់ឮចង់ស្តាប់

៣.- ទ្រង់ប្រព្រឹត្តអំពើជាប្រយោជន៍

៤.- ទ្រង់តាំងព្រះអង្គស្មើៗ គឺប្រើបុគ្គលាឲ្យល្មមពេញចិត្តប្រជាជន

ទ្រង់ទ្រមង់ប្រជាជនដោយទសពិធរាជធម៌ សម្រាប់ព្រះរាជាមាន ១០ យ៉ាង គឺ:

១.— ទ្រង់ឲ្យទាន

២.— រក្សាសីល ៥ ជានិច្ច

៣.— បំណាយព្រះរាជទ្រព្យចំនួនបំរុងប្រទេសជាតិ

៤.— មានព្រះទ័យទៀងត្រង់

៥.— មានព្រះកាយទន់ភ្លន់សុភាព

៦.— រក្សាឧបោសថសីលតាមកំណត់កាល

៧.— មិនគ្រេវក្រោធធ្វើឲ្យប្រជាជនក្តៅក្រហាយ

៨.— មិនបៀតបៀនអ្នកដទៃ

៩.— មានសេចក្តីអត់ធន់

១០.— មិនបំពានលើធម៌លើច្បាប់ ។

ដោយហេតុនេះទើបទ្រង់ព្រះនាមថា បុត្តការីរបស់ប្រជាជន ។

ប្រជាជនដែលបានសេចក្តីសុខ ដោយសារការគ្រប់គ្រងរបស់ព្រះរាជា, ប្រជាជនកាលបានដឹងយ៉ាងនេះហើយ ត្រូវជាអ្នកដឹងគុណតាំងចិត្តស្មោះត្រង់ចំពោះរាជការផែនដី ជួយយកអាសាផែនដី ដោយស្មោះស្ម័គ្រ មានស្វាមីភក្តិ ចំពោះព្រះរាជា ចំពោះរាជការផែនដី ឥតមានរើងទទឹងទាស់នូវរាជការ យ៉ាងនេះ ហៅថា កតញ្ញូកតវេទី ។

អាត្មាភាពសំដែងមកអំពីបុគ្គលទាំង ២ ពួក ដោយសង្ខេបតាមគួរដល់កាលវេលាខ្លី សូមគ្រាន់ជាចប់តែប៉ុណ្ណេះ ឯវំ ។

សូមសិរីសួស្តីមានដល់អស់ខេមរជនអ្នកស្តាប់គ្រប់ៗគ្នា ។